

CAROL
DRINKWATER
PAMIRŠTA
VASARA

„Paslaptys, nuslėpta praėitis
ir šeimos intrigos nuostabiame ir
šlovingame Provanse. Įsimylėjau
šią istoriją!“ – Santa Montefiore

I

Rugsėjis, Pietų Prancūzija

Puokštė svaigių kvapų kilo laiptais iš virtuvės, žadindama Džei- nei apetitą ir versdama iš lovos. Netgi šią nežemišką valandą jos skrandis urzgė. Jiedu su vyru Luku Kambonu pakirdo dar prieš aušrą. Skirtumas tas, kad jis jau buvo atsikėlęs ir įnikęs į darbus, o ji lepinosi po antklode. Džeinė užsimerkusi įkvėpė viliojan- čio pusryčių aromato. Matė (te Dievas laimina jos medvilnines puskojines) ruošė puotą – sveiką Provanso kepto maisto pakaitą. Kiaušiniai, pomidorai, ploni griežinėliai darže augintų tamsiai violetinių baklažanų, savo ūkyje spaustas alyvuogių aliejus, stori kaštonais penėtų naminių kiaulių virto kumpio gabalai, naminė duona, švieži vaisiai... Mmm, tikra puota.

– Tingine, riskis iš lovos! – paragino save Džeinė.

Ji girdėjo, kaip Lukas tyliai dainuoja maudydamasis po dušu. Vyras jau kurį laiką dirbo kompiuteriu. Džeinė, pritraukusi ke- lius prie krūtinės, užsimerkusi klausėsi, kaip jis siuntinėja laiškus, rašo tekstus, ruošiasi pokalbiams. Darbas, darbas, *ad infinitum**. Džeinė su pagarbia baimė stebėjo Luko aistrą ir energiją. Atvirai kalbant, toks nenuilstamas polėkis kartais versdavo pasijusti jo nevertai. Vertėjos darbas buvo įdomus ir mėgstamas, bet į jį ne- įsitraukdavo taip uoliai ir su įkarščiu kaip vyras į savo filmus. Lukas visada daug labiau sutelkdavo dėmesį į darbą negu ji.

* Iki begalybės, be galo (lot.).

Džeinė garsiai it šuo nusižiovavo, nusimetė apklotą ir trindama smilkinius pasislinko į čiužinio pakraštį. Šiek tiek maudžia galvą, bet nugaros ir krūtinės raumenų skausmas tiesiog žudo. Štai kas atsitinka, kai visą dieną kilnoji ir nešioji tas sunkias pinitines. Be to, vakar per vynuogių skynėjų vakarienę išgėrė tikriausiai per daug vyno.

Žvaliai atsikėlė. Skausmas greit išnyks, kai grįš į laukus ir raumenys išsimankštins. Basa nušlepsėjo atitraukti žaliuzių. Šie rugsėjo vidurio rytai – tikra palaima. Bobų vasara šilta ir auksinė. Kas gali būti geriau už malonumą būti lauke, pabėgti nuo nešiojamojo kompiuterio ir vertimo laukiančių prancūziškų tekstų! Mankšta puiki ir linksma. Tačiau vakar karštis persoko trisdešimt laipsnių – daugiau, negu numatė prognozė, ir viršijo vidurkį. Džeinė kartu su samdytais darbininkais vylėsi, kad ši diena bus gailėstingesnė.

Vakar vakare Lukas ir dvaro sodininkas-valdytojas Klodas Lefevras svarstė apie klimato pokyčius ir jų poveikį derliui. Žanas Diuponas ir Mišelis Lonso, du Kambonų nuolat samdomi vietiniai gyventojai, taip pat įkišo trigrašį. Visas ketvertas galiausiai sutiko, kad vynuogininkystė tapo daug mažiau nuspėjama, todėl kėlė didesnę finansinę grėsmę negu tais laikais, kai šie valstiečiai augo čia, Prancūzijos pietuose.

Džeinė atvėrė stiklines duris. Jų miegamasis buvo antrame didelio seno Provanso ūkininko namo aukšte. Didžiulis kampinis kambarys turėjo dvejas stiklines duris. Vienos žvelgė į žemyną, į šiaurę nuo kalnų, kitos – į rytus, kur plytėjo juodomis uogomis apkibę vynuogienojai – raminantis ir gaivinantis vaizdas. Džeinė džiaugėsi galėdama pabūti čia, kol neužvirto dienos rūpesčiai, ir gėrėtis valandėle tylos prieš saulėtekį – tarsi visi gyvi padarai būtų sulaikę kvapą laukdami, kol saulė išnirs virš kalnų viršūnių. Tokiu metu Džeinė visada jautėsi pakylėta ir be galo dėkinga už jai suteiktas malones.

Išėjo į drėgną nuo rasos kaltinės geležies balkonėlį, išsitiesė, išskėtė rankas, o kambarį užliejo saulės šviesa ir šimtų įstabių kvapų – pušų, laukinių levandų, sodo čiobrelių, rozmarinų, kadagių – banga...

Keturiasdešimt devyni *Les Cigales** ūkio dirbamosios žemės hektarai plytėjo aplink aštuonių miegamųjų aštuoniolikto amžiaus dvarą. Trys aukštai sumūryti iš vietinių akmenų ir papuošti dažytomis drožinėto medžio langinėmis, sulaikančiomis pietų karštį. Dvaras – didžiausias gyvenamasis pastatas, įsikūręs tarp žemų vynuogynų, pagalbinių pastatų, ūkininkų sodybų ir vaismedžių giraičių. Toliau kalvos buvo aplipusios gumbuotais alyvmedžiais tarsi susikūprinusiomis keliautojais, kopiančiais į kalnus.

Džeinė įkvėpė gaivaus oro ir įsiklausė į ryto garsų kakofoniją: čirenančių paukščių chorą, sutartinį gaidžių giedojimą, asilo bliovimą tolumoje. Greitai įsiterps ir gretimo Malazo kaimo bažnyčios varpo dūžiai, šaukiantys tikinčiuosius į pirmąsias dienos mišias. Džeinė suvirpėjo. Reikia kavos. Tučtuojau. Stiprios, Matės užplikytos arabiškos kavos.

– Aš vakar tikrai per daug išgėriau.

– *Chérie*** , ką čia murmi panosėje? Vonios kambarys laisvas. Einu pusryčiauti. Susitiksime apačioje. Tik neužtruk!

– Gerai.

Kad ir kaip Džeinai patiko dieną pradėti anksti, šįryt būtų mielai pagulėjusi dar valandžiukę, bet negali nuvilti savo komandos ir Luko. Tiesą sakant, jai patiko dirbti su kitais, stebėti, kaip Lukas patenkintas vadovauja dar vieno derliaus nuėmimui. Ir dėl to, žinoma, jo motina nesinervina. Dieve! *Luko motina*. Cikadų ūkyje Džeinai patiko viskas, išskyrus Klarisę Kambon.

* Cikados (pranc.).

** Brangioji (pranc.).

*

Saulė greitai kilo, blankiai nušviesdama rausvai violetinių kalnų kriaušius, žalsvus vynuogynais užsodintus šlaitus ir alyvmedžių giraites. Iš tolo atsklido balsai. *Les journaliers**, Klarisės pasamdyti darbininkai, tikriausiai jau susirinko prie traktoriaus ir laukia. Žinoma, Lukas netoliese mojuoja, šypsosi, diriguoja vynuogių skynimo dienos darbų pradžiai. Sprendžiant iš vakarykštės, pirmosios šio derliaus tvarkymo dienos, darbininkai linksmi, o vynuogės – aukščiausiosios rūšies.

Nesvarbu, kokių profesinių įsipareigojimų turėdavo Lukas, bet visada parvažiuodavo į Cikadas vadovauti *vendange*** . Tai buvo tradicija, šeimos ritualas, kurį Luko senelis perdavė anūkui. Džeinė visada lydėdavo vyrą. Tai buvo kelios gyvybingos, bendravimo kupinos savaitės, nors, tiesą sakant, šiais laikais liko beveik vien tik motinos ir sūnaus verslas. Jiedu sunkiai vertėsi mirus Luko tetai Izabelei, varomajai jėgai, valdžiusiai visą ūkio gyvavimą. Klarisė nemokėjo tvarkytis su skaičiais, aplaidžiai elgėsi su personalu, todėl viskuo turėjo rūpintis Lukas.

Dabar jis atsidarė duris ir smuko į kambarį.

– Pamiršau telefoną.

Vyro plaukai buvo drėgni po dušo. Džeinė pastebėjo, kad jis nesiskutęs. Lukas buvo toks gražus, patrauklus ir visais atžvilgiais atrodė jaunesnis negu penkiasdešimt penkerių – lieknas, įlindęs į džinsus, juodais marškinėliais ir tvirtais batais su auliukais. Rankoje laikė pusiau nuvalgytą raguolį.

– Tu dar neapsirengusi? Matė paruošę pusryčius daržinėje kieme. Danas jau ten.

– Danas?

* Padieniai darbininkai (pranc.).

** Vynuogių skynimas (pranc.).

– Atvažiavo vidurnaktį, tu jau buvai nuėjusi miegoti. Klodas jau rengiasi vežti pirmąją grupę darbininkų į laukus.

Džeinė paėmė telefoną nuo spintelės prie Luko lovos ir padavė.

– Ateisiu po penkių minučių.

Lukas linktelėjo, pasiėmė telefoną, patapšnojo per ekraną, tarsi laukdamas žinutės, tyliai nusikeikė ir pakštelėjo žmonai į skruostą.

Džeinė matė, kad vyras įsitempęs.

– Ar viskas gerai? – paklausė, kai jis nuėjo prie atvirų durų.

– Žinoma. Pasiskubink, *chérie*, nes turėsime antrą kartą siųsti traktorių tavęs, o aš noriu, kad Klodas prižiūrėtų tą olandų porą. Jie neskynę vynuogių, vakar kelios jų pintinės buvo sugadintos. Nesuprantu, kodėl Klarisė juos pasamdė. „Brangių lėšų švaistymas“, jos pačios žodžiais tariant. Klodas vakar pusę dienos aiškino, kaip pasirinkti ir nukirpti kekes, o paskui prižiūrėjo darbininkus...

– Klausyk, aš suprantu, koks *vendange* svarbus, bet tai tik vynuogės.

Lukas papurtė galvą ir nusišypsojo.

– Verčiau neleisk man įsijausti, sugadinsi malonumą. Paskubėk ir pasivyk mus. Vėluodami sudarysime blogą įspūdį.

Tai taręs dingo.

Ji klausėsi, kaip žingsniai dunksi mediniais laiptais. Vyrui kažkas neduoda ramybės. Nuolat ginčijosi su Klarise, buvo surizęs dėl savo filmo, nebūdingai užsipliekisdavo. Paprastai Lukas be galo mėgavdavosi *vendange*, netgi jei ne viskas ėjosi kaip iš pyркės. Viską sutvarkydavo lengvai, grakščiai, nesinervindamas.

Džeinė skubiai nusiprausė, užsitempė darbines kelnes, įsispyrė į sportbačius, apsivilko marškinėlius, apsivyniojo šaliką, užsimaukšlino vilnonį gobtuvą. Įdienojus ir sušilusi nuo darbo viršutinį drabužių sluoksnį nusimes.

Bet kas kelia nerimą Lukui?

*

Nulipusi Džeinė perbėgo valgomąjį. Šiuo metų laiku buvo per daug tvanku valgyti viduje, netgi kai ventiliatorius sukosi visu greičiu. Kambarėje buvo tuščia ir tylu, tik laikrodys tikėjo ant židinio. Buvo dešimt po šešių. Eidama į namo gilumą, Džeinė pastebėjo, kad atviros sandėliuko durys. Čia Matė kilnojo produktus iš vienos lentynos į kitą ir rikiavo kaip kareivius. Metams bėgant Matė suapvalėjo, ragaudama savo sugalvotus nuostabius valgius. Tačiau ji vis tiek guviai mynė virveliniais sandalais apautomis kojomis.

Kiaušiniai, dėžutės su pyragų miltais, rasoti šviežių salotų lapai, stiklainiai konservuotų vaisių. Didelis geltonas dubuo, kupinas tamsių lipnių, sultingų figų. Šioje alchemijos laboratorijoje viešpatavo Matilda Lefevr.

Džeinė nužygiavo tiesiai į sandėliuką ir moterys pasiveikino pasibučiuodamos į abu skruostus. Vaikystėje Džeinė Cikadų ūkyje lankydavosi su tėvu, steigiančiu vyno parduotuvę Britanijoje. Tada Matė mergaitę prižiūrėjo ir tarp jų užsi-mezgė stiprus ryšys.

– Labas rytas, Mate! Atrodo, ketinate pietums pateikti savo skanųjį pyragą.

– Ir vieną kitą *guiche**, ponia Džeine, – pareiškė ekonomė.

– Skynėjai apsidžiaugs. Pasimatysime vėliau.

Lauke Džeinė pasuko į kairę ir nuskubėjo ten, kur laukė kava ir užkandžiai. Pasivijo jų spanielis Riešutas ir vizgindamas uodegą šeimininkei nušuoliavo į daržinę pirma jos. Klarisė Kambon, užsimaukšlinusi plačiakraštę skrybėlę, užsidėjusi didžiulius saulės akinius, stovėjo priešais atviras duris ir rūkė.

Velniava!

* Apkepas su daržovių įdaru (pranc.).

Anyta ir marti nepasibučiavo.

– Tu paskutinė! – šitaip pasisveikino Klarisė, užspausdama nuorūką ant žvyro *Chanel* basutės kulnu.

– *Bonjour*, Klarise. Ar gerai miegojote?

– Kada aš gerai miegu, nešdama ant pečių tokią atsakomybę?

– Aš tik išgersiu kavos.

– Ir taip vėluoji. Klodas jau išvežė į laukus antrą grupę. Visi buvo pasiruošę, išskyrus tave. Aš esu čia, nes laikiu tavęs – nuvešiu į laukus, o tada eisiu į spaudyklą. Klodo reikia Lukui. Jis negali važinėti pirmyn atgal vien dėl tavęs.

– Aš pasiimsiu dviratį, – Džeinė prasispraudė pro Klarisę, tyčia ar netyčia užstojusią duris. – Po kavos, – pabrėžė.

Džeinė nekantriai laukė sočių pusryčių, turinčių duoti energijos visai dienai, bet pamačius Klarisę apetitas staiga dingo. Anyta iš paskos atėjo į daržinę. Ant ilgo medinio stalo stovėjo samdinių pusryčių likučiai. Vaisių padėklai, puodeliai su kavos tirščiais, ąsočiai, uogiene išterliotos lėkštės. Vyresnioji moteris, ūkio bičių motinė, atrėmė lazda į pušinę indaują ir sustingo trindama delnus tarsi tepdama kremu. Džeinė paėmė obuolį, įsidėjo į kišenę, dviem gurkšniais išmaukė puodelį kavos, nekreipdama dėmesio į anytą, kažko susirūpinusią. Nervinasi dėl Džeinės vėlavimo ar dėl rimtesnių bėdų? Jokių abejonių – tvyro įtampa.

– Ką čia Danas veikia? Atsibeldė vakar su visomis savo kameromis.

Džeinė neatsakė. Ji ir pati nežinojo.

– Ar Lukas tau pasakojo apie tą nelemtą sukamą filmą?

Džeinė sutrikusi papurtė galvą.

– Jis beveik nieko nepasakoja, kol nebaigta. Juk pati gerai žinote.

– Nesuprantu, kodėl ėmė knaisiotis po praeitį. Šniukštinėja, klausinėja ką tik pagavęs. Kodėl neleidžia mirusiesiems ilsėtis ramybėje? Ko jis siekia?

Džeinė paėmė figą.

– Matei, kaip užsipuolė mane vakar, kad pasamdžiau tuos olandus. Iš kur galėjau žinoti, kad jie niekam tikę?

Džeinė nustebo, kaip greit anyta peršoko nuo vienos temos prie kitos. O kur dar irzlumas!

– Klarise, dar tik antra diena. Jie susitupės. Juk skiname vynuoges, o ne operuojame smegenis. Viena pintinė vynuogių buvo kiek suspausta, ir viskas.

– Daugiau negu viena. Bet iš kurgi tau žinoti? Lukas siunta ant manęs, kam juos pasamdžiau. O gal dėl ko nors kito. Bet negaliu atsakyti už kiekvieną nesėkmę. Jau nebesu tokia jauna. Aš iš visų jėgų stengiuosi išlaikyti ūkį... Kai mudvi su Iza atsikraustėme, Lukas buvo vaikas. Jis neprisimena, kaip mus čia niekino. Ar žinai kodėl? – Džeinė žinojo. Jau daug kartų girdėjo šitą litaniją. – Nes buvome kolonistės iš Alžyro. Buvome prancūzų šeima, Prancūzijos piliečiai, turėjome Prancūzijos pasus, bet vietiniai mus vadino *pieds-noirs**. Niekam nerūpėjo, kad yra ir kitos pusės istorija.

– Pasimatysime vėliau, Klarise. Iki!

Tarusi tai Džeinė nuskubėjo per kiemą į pašiūrę, kur stovėjo dviračiai. Riešutas suplukęs lekavo šalia, džiaugdamašis laisvė.

– Velniai griebtų!

Pašiūrės durys užrakintos.

Džeinė apsisuko ant kulnų, nuskubėjo į virtuvę, praėjo pro viryklę ir paprašė raktų, jų ryšulį ekonomė ištraukė iš savo talpios kišenės.

– Tuoj pat grąžinsiu.

– *Merci beaucoup*** , Džeine! Šįryt žadėjau ponui Lukui sutvarkyti jo kabinetą apačioje. Tikriausiai jiedu su ponu Danieliumi ketina ten vėliau dirbti.

* „Juodosios pėdos“ – prancūzai, gimę Alžyre (pranc.).

** Labai ačiū (pranc.).

Džeinė stabtelėjo.

– Žinoma, nedirbs.

Per derliaus nuėmimą Lukas visada atidėdavo visus savo reikalus. Tai šventas, visam ūkiui lemtingas laikotarpis. Nuo derliaus priklauso kitų metų pajamos. Norint suplanuoti vynuogių skynimą ir spaudimą reikia būti patyrusiam ir įgudusiam. Nokdamos vynuogės kaupia cukrų ir rūgštį, jas gali apnikti ligos, keičiasi tanino kiekis. Lukas visada norėdavo pats vadovauti darbams. Jei Matė teisi, vadinasi, Dano atvykimas reiškia, kad Lukas pakeitė prioritetus.

Džeinė sėdo ant dviračio ir leidosi į kelią: pervažiavo porą laukų ir numynė kietais, dulkėtais keliukais, vinguriuojančiais aplink vynuogynus. Kalnus pasieks už dvidešimties minučių. Ji bus gamtoje žvelgdama į Viduržemio jūrą ant Pajūrio Alpių ir Varo regiono ribos. Džeinė dainuodama mynė greit, vildamasi, kad už vėlavimą Lukas nesupyks. Riešutas turseno šalia, jo ausys lapsėjo. Šuo stengėsi neatsilikti, stabtelėdavo atgauti kvapo, išskardavo rausvą liežuvį, patenkintas savimi ir žvalia dienos pradžia. Tolumoje skambėjo kaimo bažnyčių varpai, šaukdami tikinčiuosius į rytines savaitgalio mišias. Čia, ūkyje, religiją atstoją vynuogės. Džeinė nusijuokė, kad ji yra pagonė.